

Het is weer april: de dumpingen van atoomafval in zee zijn weer in aantocht. De tweede kamer heeft onlangs de vergunning afgegeven, zodat nog een jaartje doorgedaan kan worden met het vergiften van het zeemilieu. Dit jaar niet alleen het zgn. 'gewone' atoomafval, maar ook de radioactieve grond uit de tuin van de KEMA. Het is welliswaar waarschijnlijk de laatste of één na laatste dumping, maar de beleidsmakers snappen nog steeds niet dat de enige manier om van het afval af te komen, het stoppen met kernenergie is. Zo wordt voor de toekomst gedacht aan (tijdelijke) opslag op land. Het gerucht gaat dat om bestuurlijke problemen met lastige gemeentes, actiegroepen etc. uit de weg te gaan zelfs gedacht wordt aan het nationale park 'De hoge Veluwe' als opslagplaats. Dit wordt o.a. door Natuur en Milieu voorgesteld. Ook Dodewaard Borssele en het terrein van de ECN in Petten komen hiervoor in aanmerking. Dit om het brede verzet tegen de dumpingen van het afval in zee (van o.a. Greenpeace) te sussen. Voor definitieve opslag worden de zoutkoepels in het noorden des lands opnieuw bestudeerd. Het begint te dringen want in 1990 krijgt Nederland als uitvoeisel van de opwerkingskontrakten een grote hoeveelheid hoog radioactief Kern Splijtingsafval terug. Ze zoeken nu een definitieve 'oplossing'.

Al met al ook dit jaar weer genoeg redenen om door te gaan met aktievoeren tegen kernenergie en het afval wat daaruit voortvloeit. Naar alle waarschijnlijkheid zal de dumping tussen eind juli en begin september plaatsvinden. Dit keer wordt vermoedelijk niet IJmuiden maar de marinestad Den Helder als eindpunt voor het transport gekozen omdat de weg ernaartoe van Petten uit korter is en de haven beter beveiligd kan worden. Sinds januari dit jaar bestaat er een geweldlozenoverleg dat zich wat de dumping betreft bezig houdt met het voorbereiden van een grote landelijke geweldloze blokkade van het dumpingtransport, inclusief een plan-taak-koordinatie-persgroep etc. Informatie hierover is te verkrijgen bij Meth Medura, (het huis waar vrede heerst) Weversingel 7 Amersfoort, tel. 033-722964 (volgende landelijke vergadering: 2 mei, 12 uur aldaar). Naast de blokkade zullen er ook andere akties voorbereid worden. Hier is nog geen begin gemaakt. Die voorbereiding zal aan de orde komen op het volgende amsterdamse basisgroepenoverleg dat op 20 april plaatsvindt op Prins Hendriklaan 31 (20.00u.) Als oproep om mee te gaan denken om de akties tegen de dumping hebben we het volgende stuk uitgekozen uit een dikke stapel net uitgetypte hoofdstukken van een boek dat eind mei bij uitgeverij lout zal verschijnen. Het boek bestaat uit vier delen: informatie, aktieverslagen, discussie en aktie- en sabotagetips. Het onderstaande 'verzet en sabotage' is één van de vier stukken die we geschreven voor het discussiegedeelte.

verzet en sabotage

'Van protest naar verzet', oorspronkelijk de titel van 't verslag van de terreinbezetting in Seabrook, werd het motto van Dodewaard '80. Gebleken was dat de overheid na zoveel jaar protest nog steeds niet van plan was definitief een streep te zetten door het kernenergie-programma. "Dan sluiten we de centrale zelf!", was het antwoord. Het idee achter de aktie was (oorspronkelijk) niet meer het beïnvloeden van de besluitvorming, de signaalfunctie, maar was het afdwingen van de sluiting van de centrale. De enige manier om structurele zaken te veranderen, is daar zelf aan te gaan werken. We nemen 'het recht in eigen handen'. Dat is het principe waar ik aan denk bij dat begrip 'verzet' of 'direkte aktie'.

Door met direkte akties mee te doen, probeer ik een bijdrage te leveren aan het daadwerkelijk veranderen van het maatschappelijk systeem. In tegenstelling tot protestakties, waarmee ik probeer de huidige machthebbers te overtuigen van mijn gelijk in de hoop dat ze hun beleid ombuigen in de richting die ik wenselijk acht. Dat kan door ofwel een appèl direkt aan de bestuurders (brieven, handtekeningenlijsten), ofwel indirekt door de publieke opinie te beïnvloeden (publiciteitsakties, demonstraties). Op die manier wil ik mensen overtuigen van mijn gelijk, wat overeenkomstig de parlementaire beginselen zijn weerslag zou moeten krijgen in het overheidsbeleid. Protest en verzet lijken nogal onverzoenbare grootheden, maar in de praktijk zijn ze nauwelijks te onderscheiden, behalve aan de hand van de instelling waarmee een aktie bedacht en uitgevoerd wordt. Daar gaat het me hier dan ook vooral om.

Een geweldloze blokkade bijvoorbeeld kan zowel elementen van protest als van verzet in zich hebben. Voor de één gaat het daarbij in eerste instantie om publiciteit; door het transport op zo'n manier te vertragen hoop je dat er meer aandacht besteed wordt aan de dumping, dat mensen er over nadenken en er zich tegen uitspreken. Uiteindelijk moet het overheidsbeleid ten aanzien van radioactief afval en kernenergie langs de weg van de parlementaire meerderheid beïnvloed worden. Voor de ander staat voorop dat door het transport te vertragen, de uitvoering van de dumpingoperatie te bemoeilijken, het voor onze bestuurders uiteindelijk te lastig wordt om door te gaan met dumpen. Los van de inhoudelijke discussie over dumping en los van de parlementaire meerderheidswestie wordt de lastigheid van de akties een motivatie om te stoppen met dumpen. Het verschil is dus dat vanuit de eerste motivatie geprobeerd wordt het beleid te beïnvloeden volgens de officiële spelregels, en vanuit de tweede motivatie geprobeerd wordt een beleidsverandering af te dwingen. In het geval van een geweldloze blokkade spelen meestal beide motivaties door elkaar heen. De tweede motivatie noem ik al 'verzet', hoewel het idee achter verzet soms nog verder gaat: niet proberen een beleidsverandering af te dwingen, maar proberen die konkrete verandering zelf te bewerkstelligen door je aktie. Hoe weinig hoop je ook hebt dat je dat direkt zult bereiken, het kan wel degelijk het doel van je aktie zijn. Daarmee komen we in de buurt van de motivatie achter sabotage-akties, hoewel die vaak ook een mengeling is.

noodzaak tot verzet

Ik ben ervan overtuigd dat ieder mens voor zichzelf wel grenzen heeft die ervoor zorgen dat, als die overschreden worden, ze bepaalde vormen van verzet goedkeuren. Voor al die mensen wiens grenzen nu in Nederland niet overschreden worden, zijn er altijd wel voorbeelden te verzinnen ergens ver weg. El Salvador bijvoorbeeld of de deportatie en moord van zes miljoen joden in de Tweede wereldoorlog. Direkt daaraan vast zit de vraag hoever je wilt gaan wat betreft de vorm van je verzet. Hoever je in werkelijkheid gaat, hangt natuurlijk niet alleen af van je politieke ideeën en aktiemotivatie, maar ook van het politieke krachtenveld, je mogelijkheden, het effect en de konsekwenties, die je aktie zou kunnen hebben. Al deze vragen worden

ATOOMDUMPING IN ZICHT!

Bluf maart 1982

den om de armoede in de derde wereld landen te verlichten. Bovendien houdt de nederlandse wapenekspert onderdrukking elders in de wereld overeind.

Deze dingen hebben niets meer te maken met het opkomen voor mijn eigen manier van leven en het verdedigen daarvan. Het komt voort uit een gevoel van verbondenheid met mensen aan wie het onmogelijk gemaakt wordt om op hun manier te leven of überhaupt te leven. Dat is nog wat te breed gesteld, het gaat om situaties, konflikten, waarin ik vanuit mijn ideeën partij kies voor bepaalde groepen en me daardoor verbonden voel met hun strijd. Zo iets als 'solidariteit met het volk van El Salvador' klinkt vaak als een holle kreet, maar is voor mij toch wel meer dan dat. Dat gevoel van verbondenheid is soms zo sterk, dat je bijna de zware woorden 'morele plicht' of 'verantwoordelijkheid' zou kunnen gebruiken. Niet verantwoordelijk in die zin dat ik me medeverantwoordelijk voel voor de rottigheden die uitgedaald worden door de nederlandse staat, maar meer in de zin van het besef dat ik moet doen wat ik kan doen om degenen die gedupeerd worden te helpen.

Ik stel me zo voor dat zo'n gevoel ook achter de Heidelberg-aanslag (mei '72) van de RAF zat. Ze hoorden natuurlijk veel over de gruweldaden van het Amerikaanse leger in Vietnam en kwamen er achter dat de VS-bombardementen op Vietnam (medegekoördineerd werden door het (komputer)centrum in Heidelberg, het hoofdkwartier van de Amerikaanse strijdkrachten in Europa. Vanuit het gevoel van verbondenheid met de mensen in Vietnam moesten ze toen tot een afweging komen. Of je eigen handen niet vuil maken, je morele principe wat betreft de bewaker van het kompleks die het risico loopt gedood te worden het zwaarst laten wegen, en bovendien zelf geen risico lopen. Of doen wat je kan doen om de bombardementen te saboteren, en het Amerikaanse leger in de rug aan te vallen. Ze kozen voor het laatste en ik neem het ze niet kwalijk. Het was zo'n beetje hun eerste aktie, na afloop hingen hun portretten in het hoofdkwartier van het Vietnamese bevrijdingsleger, maar ze hebben het geweten!

kernenergie en sabotage

Zo'n bomaanslag is een nogal vergaande sabotageaktie, maar het idee erachter verschilt voor mij niet erg veel van andere sabotagegedaden, ook op gebied van de anti-kernenergiestrijd. In mei '75 werd een motor voor de pomp van het koelcircuit van de centrale in aanbouw te Fessenheim (N.O. Frankrijk) beschadigd door twee explosies. In augustus '75 veroorzaakte twee ontploffingen lichte schade aan de kerncentrale van Brennilis (W. Frankrijk). In april '79 werd een hoogspanningsmast opgeblazen bij de kerncentrale Esenham in W. Duitsland. Een recent voorbeeld ligt iedereen waarschijnlijk nog vers in het geheugen:

Op 18 januari 1982 om 23.30 uur werd de in aanbouw zijnde snelleweekreaktor Super Phenix, dichtbij Malville, beschoten met vijf bazooka-achtige projectielen vanaf een speciaal daarvoor gekonstrueerd platform aan de overkant van de rivier. De vijf projectielen raakten de centrale. Een ervan raakte de koepel van de centrale of of een andere gevoelige plek. De verantwoordelijkheid voor deze aanslag werd opgeëist door iemand die zich ekoloog en pacifist noemde.

Als motivatie voor de aktie gaf hij: "Deze aktie zal heel veel vertraging in de bouw van de centrale veroorzaken en dat was onze bedoeling. We deden niet iets spektaku-

lairs puur en alleen omdat het opzienbarend zou zijn. Maar we deden het om de bouw van dit monsterlijke project te vertragen, om mensen aan het denken te zetten en de discussie over kernenergie nieuwe impulsen te geven." Hij zei ook dat alle voorzorgsmaatregelen genomen waren om te voorkomen dat er doden zouden vallen (tijdens de aanslag waren er twintig mensen in de centrale).

Ik was blij te merken dat er vanuit de franse anti-kernenergie beweging helemaal geen afkeurende geluiden kwamen. De anti-Super Phenix-groep (ARMOS) zei in een persverklaring dat zij normaal dat soort akties als een beschieting niet aanbeveelt, maar dat ze de aktie gezien de huidige omstandigheden wel konden begrijpen. Jarenlang laat de franse anti-kernenergie beweging nu al haar protesten tegen dit project horen. Het resultaat: één dode binnen de anti-kernenergiebeweging en de bouw gaat rustig door. Op 8 februari '81 was de Phenix ook al het doelwit van een sabotageaktie: toen werd een hoogspanningsmast opgeblazen die de snelle weekreaktor van stroom moest voorzien.

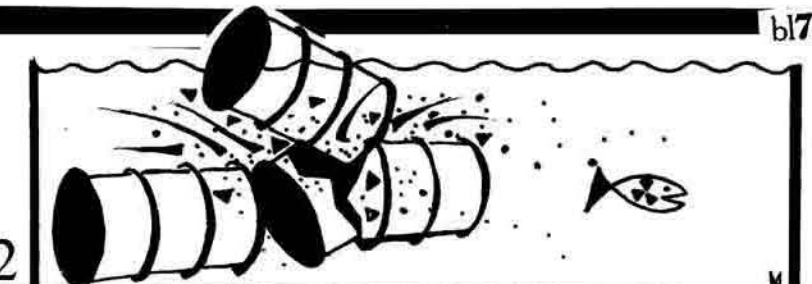
Dat zijn dan een paar van de meest uitgesproken voorbeelden, maar ook minder vergaande akties horen wat mij betreft thuis in dit rijtje. Zoals de kortsluiting bij Dodewaard door 'Willie Wortel en de Lampjes'. Zoals ook de sabotageakties bij toeleveringsbedrijven van Brokdorf waar bv. een transportband werd vernield of de banden van vrachtwagens werden lekgeprikt.

Deze sabotageakties verschillen nogal van elkaar in de gebruikte middelen. Een overeenkomst zou misschien zijn dat alle akties in 't geheim voorbereid waren er uitgevoerd door een kleine groep, gericht op het toebrengen van materiële schade, waarbij de direkte konfrontatie met de politie werd vermeden. Maar je kunt je afvragen of niet dezelfde soort ideeën zitten achter bv het omhalen van het bouwterrein bij Brokdorf of Grohnde, massalere sabotageakties dus.

afweging

Of je een sabotageaktie wel of niet goedkeurt, hangt volgens mij af van een afweging van drie factoren. Hoezwaar schat je het probleem in waar je verandering in wilt zien, hoe groot schat je de bedreiging in voor jezelf en/of voor anderen met wie je je sterk verbonden voelt. Daarnaast hangt het af van een inschatting die je maakt in hoeverre je denkt dat het effect van een bepaalde aktie je doel werkelijk dichterbij brengt. En tenslotte wat de konsekwenties van die aktie zijn, voor andere mensen maar zeker ook voor jezelf. Deze drie factoren weeg je volgens mij tegen elkaar af voor je met een sabotagedaad instemt of niet. 'Het doel heiligt de middelen' klinkt terecht afschuwelijk, maar is aan de andere kant een veel te makkelijke kreet om hardere sabotageakties te veroordelen, want ik merk bij mezelf dat bij zo'n afweging het doel de middelen wel degelijk met zich mee trekt. Of ikzelf ook meedoe met een bepaalde aktie, hangt naast een afweging van die drie factoren natuurlijk ook simpelweg af van of ik me thuisvoel in de sfeer waarin het georganiseerd wordt (meestal doe je zo iets toch niet in je eentje) en of ik het aandurf.

Hoe de publieke opinie is, is (natuurlijk ook) best belangrijk, maar is uiteindelijk toch ondergeschikt aan mijn eigen overtuiging. Een aktie hoeft voor mij niet persé gedragen te worden door de meerderheid van de bevolking. Ten eerste is het soms heel onduidelijk welke 'bevolking' daarmee bedoeld wordt. Ging het in het geval van Heidelberg om de Duitse bevolking, of telde het Vietnamese volk ook mee? En wat doe je in het geval van de dumping met het nageslacht, waaronder mijn eventuele kinderen, die waarschijnlijk meer dan wij aan de gevaren van de straling bloot zullen staan? Ten tweede is het 'gesundes Volksempfinden' naar mijn oordeel lang niet altijd zo rechtvaardig. Een heersende ideologie heeft veel aanhang alléén omdat het de heersende ideologie is, en er dus veel van doorklinkt in de opvoeding, de scholen, de media enz. Ook al zou 95% van de bevolking van Iran er achter staan dat homofielen de doodstraf krijgen, wie durft die 5% het recht dan te ontfangen om zich daartegen te verzetten?

verzet en dumping

tekening: moniek

Bij de dumping van radioactief afval komen voor mij een heleboel van de hiervoor genoemde overwegingen weer naar boven. Naast al mijn argumenten tegen kernenergie die allemaal meespelen als ik aktievoer tegen de dumping, voel ik mezelf bedreigd door het feit dat het zeemilieu wordt vergiftigd. Ik kan de bijdragen daaraan door het dumpen van radioactief afval voor mezelf best relativeren als ik het vergelijk met de hoeveelheid radioactiviteit die in zee terecht is gekomen door atoomproeven en die geloosd wordt door opwerkingsfabrieken (La Hague en Windscale) en met de hoeveelheid chemies afval die door lozing of dumping in zee terecht komt. Toch zie ik de jaarlijkse dumping als een opzettelijke verkrachting van het milieu, als een onderdeel van een politiek die het leven op aarde dreigt te vernietigen. Die vernietiging is misschien nog niet onafwendbaar, maar elk wat wat de zee in gaat, brengt ons weer een heel klein stapje dichterbij de afgrond. Het bedreigt dus niet alleen mezelf, maar alle mensen en dieren.

Als ik zo'n verklaring lees vanuit de Pacific, komt dat gevoel van verbondenheid heel sterk boven. Niet alleen een gevoel van solidariteit met hun strijd tegen de Japanse dumpingen, maar ook een gevoel dat ze een appèl aan mij richten om me, mede in hun belang, hier te verzetten tegen de Nederlandse dumping. Omdat zij dumping waar dan ook als een persoonlijke bedreiging ervaren en omdat elk dumpend land het eenvoudiger maakt voor Japan om dumping te rechtvaardigen. Als ook Nederland stopt met dumpen wordt het dus weer iets moeilijker voor Japan om hun plannen uit te voeren.

Al deze overwegingen samen maken dat ik sterk de behoefte voel iets effectiefs te ondernemen om aan dat dumpen een einde te maken. Het is prettig je daarbij gesteund te voelen door zoveel mogelijk mensen, maar het is niet doorslaggevend of nou 30% of 70% van de Nederlandse bevolking het met mijn aktie eens is. Ik wil er aan mee werken de uitvoering van de dumping zo moeilijk mogelijk te maken; de gang van zaken te saboteren.

Rondom de dumping zijn de afgelopen jaren al heel wat akties gevoerd die je het etiket sabotage zou kunnen opplakken. Het meest uitgesproken voorbeeld daarvan is de aktie van 5 mensen uit Brussel, die in 1980 de stuurhut van de Andrea Smits hebben onklaar gemaakt. Het dumpschip kon niet uitvaren, maar ging een dag voor anker en werd gerepareerd op zee. Een flinke vertraging, plus aardig wat ekstra onkosten dus, die de 5 dan ook 5 maanden elk hebben opgeleverd plus een jaar voorwaardelijk met een proeftijd van 5 jaar. Treurig dat voor zo'n aktie zo weinig sympathie te vinden was binnen de Belgische anti-kernenergiebeweging. Wat meer steun hadden ze wel kunnen gebruiken. (Zelfs het linkse weekblad 'Pour' wilde geen aandacht aan hun aktie en ideeën besteden, als ze niet uitdrukkelijk zouden verklaren dat ze geen ijzeren staven aan boord bij zich hadden!). Maar naast deze spektakulaire aktie, zijn er eindeloos veel kleinere voorbeelden: veel pogingen om de banden van de vrachtwagens lek te krijgen, met behulp van priemen of het strooien van kraaipeuten of spijkerplanen, of andere manieren om de vrachtwagens onklaar te maken, zoals het gooien van suiker in de benzinetank.

Het is onmogelijk algemene lijnen aan te geven wanneer sabotageakties effectief zijn. Dat blijft altijd bij een persoonlijke inschatting van het effect van elke aktie apart, op grond van de specifieke omstandigheden daar-

'propaganda van de daad'

bij. Meestal is de konkrete verandering als gevolg van één bepaalde aktie niet zomaar aan te geven. De aangebrachte schade wordt wel weer hersteld en uitstel betekent maar zelden afstel. Wat je in het geval van de dumping hoogstens kan zeggen, is dat als er na '83 niet meer gedumpt wordt, dat heel duidelijk te danken is aan al die verschillende akties samen die al die jaren tegen die dumping gevoerd zijn.

Maar naast die heel konkrete gevolgen speelt er voor mij bij direkte aktie ook nog iets anders mee, een soort 'propaganda van de daad'. Bij elke direkte aktie gaat het ook om het besef dat structurele veranderingen nooit 'van boven' zullen komen, maar dat we die zelf zullen moeten bewerkstelligen. Kernenergie bv is niet slechts een uitwas van deze maatschappij, waarvoor een beleidsverandering nodig is. Het is een onlosmakelijk onderdeel van ons maatschappelijk systeem gebaseerd op hiërarchie, centralisatie, controle, economische groei en onderdrukking. Op die punten waar het ware gezicht van dat systeem het duidelijkst zichtbaar is, zoals woningnood, vrouwenonderdrukking, militarisme, kernenergie, dierenuitbuiting, imperialisme, milieuverontreiniging vind ik het goed om zo nu en dan 'zand in de machine te gooien'. Het zijn allemaal tandwielen van één en hetzelfde systeem. Bij direkte akties gaat het dan ook niet alleen om konkrete resultaten op die deelgebieden, maar ook om deze samen hang en de noodzaak van verzet die daaruit voortvloeit in de hoop dat dat verzet groeit.

Een goed uitgangspunt blijft voor mij 'doen wat ik kan doen', op grond van telkens weer een afweging van vooral de drie genoemde factoren, bedreiging, effect en konsekwentie. Iedereen moet daarin een eigen keuze maken, maar het minste wat we kunnen doen is elkaar proberen te blijven steunen in die verschillende keuzes.

waarin